

Stichting Heidehof

Jaarverslag 2022

Stichting Heidehof

Stichting Heidehof bewaakt het duurzame beheer van bos en natuur in de natuurgebieden die onder het beheer van Landgoed Heidehof vallen. De stichting hecht groot belang aan herstel van de relatie tussen mens en natuur en ondersteunt activiteiten die deze relatie bevorderen. De stichting besteedt veel zorg en aandacht aan het behoud van natuur en de terugkeer van oorspronkelijke flora en fauna. Bijzondere aandacht heeft het vergroten van biodiversiteit.

Doelstellingen Stichting Heidehof:

1. Versterken van de kwaliteit van natuur op Landgoed Heidehof en daarbuiten.
2. Re-integratie van mens en natuur.
3. Bevorderen van maatschappelijke en politieke waardering voor natuur.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

1. Het bevorderen van de natuurwaarde van Landgoed Heidehof door toezicht te houden op het duurzame beheer van de natuurgebieden. We stimuleren de toepassing van methodes die volgens de nieuwste inzichten zo min mogelijk inbreuk maken op of schade toebrengen aan flora en fauna. Hiervoor zijn natuurbeheerplannen opgesteld die regelmatig worden bijgesteld.
2. Het bestuderen en verzamelen van gegevens over de ecologische ontwikkelingen van de natuur en de mens op Landgoed Heidehof sinds de ijstijd. In het bijzonder hebben we aandacht voor de zichtbare bewoning van dit gebied door volkeren van 3.000 v.Chr. en later. Voorbeelden van elementen uit die tijd zijn de aanwezige pingoruïnes en grafheuvels.
3. Het bestuderen van de ecologische ontwikkelingen in de natuurgebieden en verrichten van praktisch onderzoek. Een doel hierbij is dat bosarbeid door de mens met al zijn hulpmiddelen op den duur kan verminderen ten gunste van natuurlijke ontwikkeling.
4. Het openstellen van Landgoed Heidehof voor het publiek dat rust en stilte zoekt. Onderdeel hiervan is het faciliteren of bieden van cursussen over de heilzame werking van de natuur en de bewustwording van de interactie tussen mens en natuur.
5. Vanuit een voorbeeldfunctie van landgoed Heidehof begeleiden tot:
 - het realiseren van respect voor de natuur;
 - spirituele bewustwording van de oorsprong van de mens in de natuur;
 - het ontwikkelen van creativiteit om de heilzame werking van de natuur op de mens te ervaren;
6. Het bevorderen van nieuwe inzichten over natuurlijke hulpmiddelen van natuurbewust wonen door toepassing van natuurlijke materialen, energiewinning uit biogas, waterzuivering en waterhergebruik.

7. Deelname aan maatschappelijke instellingen, en middels publicaties trachten het belang en de waarde van natuur uit te dragen.

Vermogen

Het vermogen van de stichting wordt aangewend voor inspanningen, die voldoen aan de missies van Stichting Heidehof. Het vermogen wordt beheerd op basis van een conservatief beleggingsbeleid dat wordt toevertrouwd aan een beleggingsinstelling. Het vermogen wordt verworven door schenkingen en reserveringen uit beheeropbrengsten van het landgoed en de natuurbegraafplaats.

Bestuurders

- Uko Vegter, Voorzitter
- Esther van der Weij, secretaris
- Chris Schreve, penningmeester, integratie mens en natuur
- Dolf van der Weij, natuur en bosbeleid
- Annetje Braat, integratie mens en natuur
- Eelco Nijboer, natuur- en bosbeleid

De bestuurders van Stichting Heidehof ontvangen geen beloning, alleen reiskosten worden vergoed.

Verslag uitgevoerde activiteiten in 2022

Als de natuur niet meewerkt, is de arbeid vergeefs. -Lucius Annaeus Seneca-

De activiteiten die in 2022 zijn uitgevoerd, hebben we geordend aan de hand van onze drie mission statements.

Versterken van de kwaliteit van natuur op Landgoed Heidehof en daarbuiten

Het kwalitatief versterken van de natuur blijft een aandachtspunt op het landgoed. Soms hebben kleine, dan weer grotere ingrepen plaatsgevonden, maar altijd tot doel de kwaliteit van de natuur bevorderen. Op Landgoed Heidehof is er dagelijks aandacht voor natuur. In dit verslag staan diverse ontwikkelingen beschreven.

Er zijn wekelijks zo'n twintig mensen in de natuur aan het werk op Heidehof. De werkzaamheden zijn uiteenlopend, zo wordt er in het groeiseizoen wekelijks een maaironde gedaan om de paden begaanbaar te houden. In de winter worden de jonge bosvakken gedund en markante bomen en lanen gesnoeid. Het dagelijks beheer zorgt ervoor dat de natuur binnen de invloeden van onze huidige maatschappij kan blijven floreren.

Eext

- Op Hillig Meer is de dunning van het 'Oerbos' doorgezet. De impact van de Amerikaanse Vogelkers is hiermee verder verkleind.
- Diverse kleinere heidegebieden wordt door schapen begraaasd met tijdelijke rasters om het karakter van het landgoed in stand te houden. Het schapenbeheer kan met steeds minder af, in 2023 zullen er slechts 8 jonge ooien op de grote heide staan. Zie foto twee.
- Enkele bosgebieden aan de oostkant ten noorden van de provinciale weg zijn gedund voor een betere gelaagdheid. Deze houtopstanden waren nog niet grondig gedund sinds de aanplant. Door het verbeteren van de gelaagdheid groeit de diversiteit van het bos.
- Diverse plekken van het gebied zijn aangetast door stormschade, omliggende natuurgebieden laten aanzienlijk meer schade zien. Dat lijkt te wijten te zijn aan de vitaliteit en diversiteit van de opstand. De gebieden waar schade is ontstaan, verkeerden in monocultuur. Hierdoor is onder andere het Labyrint, dat bestond uit fijnspar met een aandeel letterzetter, vrijwel volledig omgevallen. Dit gebied wordt aangeplant met gemengd bos, hierbij wordt de structuur van het labyrint in acht genomen. Alle gebieden met schade worden voorzien van nieuwe aanplant met klimaatbestendige soorten. Dit betekent bijvoorbeeld dat naast bekende soorten als; Lijsterbes, Zomereik, Haagbeuk, Zoete Kers en Linde ook Reuzelebensboom, Douglasspar en Tamme kastanje zijn aangeplant. In totaal zijn 25 verschillende soorten aangeplant, afhankelijk van bodem en standplaats. Enkele foto's van de getroffen locaties zijn bijgevoegd.
- Na het natte jaar van 2021 gaf 2022 weer een droge zomer. Het bos kon dit goed verdragen. Enkel aan de jonge, nieuwere gebieden waren droogteverschijnselen zichtbaar. Vooral de jonge beuken hadden het moeilijk.

- Het maaien op de N12.02 gebieden kon al met één maai ronde maar zal voortaan verderop in de zomer plaatsvinden om het maaien van zeldzame soorten te voorkomen.
- Er is begonnen met verschillende dunningen in de jongere bospercelen aan de zuidkant van de provinciale weg. Dit betreffen handmatige dunningen waarbij alle materiaal blijft liggen in het bos. De verwachting is dat het tot en met 2024 zal duren voordat alle jonge bospercelen aan bod zijn gekomen. Deze percelen verkeren in een stakenfase waarbij de gelaagdheid langzaam verdwijnt zonder ingrijpen.
- Op het gehele landgoed is een ronde gemaakt om de paden weer vrij te maken van overhangende takken. Zodoende zijn deze weer goed begaanbaar.
- Verjongingsconussen (dit zijn groepen jonge houtopstanden in het bos in de vorm van een conus, uitgezaaid door de aanwezige soorten) in de oudere houtopstanden zijn gedund op diversiteit om te voorkomen dat hier een monocultuur ontstaat.
- Blijvend beheer van de grafheuvels zoals te zien op de eerste foto.

Meppen

- Mepperdennen is goed hersteld na de dunning van oktober 2020. Merkbaar is dat de dunning aan de late kant was voor het bos. De bomen zijn lang en dun, daarmee vatbaar voor de wind. Elke storm zorgt voor schade in het gebied. Een natuurlijk proces van dunning door de weersinvloeden volgt de machinale dunning de komende jaren op.
- Ter bestrijding van brandnetels en vogelkers én voor de verschraling van het gebied zijn schapen ingezet, beter bekend als de kruidenmanagers. Dit draagt bij aan de natuur- en belevingswaarde. Komend jaar worden de schapen wederom ingezet, dan wel in mindere mate. Vooral in het najaar moesten sommige bomen in het gebied aan het geknaag geloven. Diverse fijnsparren zijn hierdoor inmiddels dood gegaan, deze zijn verwijderd en de plekken zijn voorzien van klimaatbestendige boom- en heestersoorten.
- Op verschillende plekken in het gebied zijn inheemse heesters aangeplant om als verspreidings bron te dienen.

Ommen

- Zichtbare verjonging ontwikkelt zich in het bos. Hierin worden voortdurend kleine handmatige dunningen uitgevoerd om te voorkomen dat Grove Den en Zachte Berk de overhand gaan nemen in de houtopstanden. Ruimte is geboden aan verjonging van Lijsterbes, Hulst, Krent en Eik.
- Het gebied is verder voorzien van diversiteit door de aanplant van inheemse heester- en boomvormers. Dit is groepsgewijs gebeurd over gebieden van +- 200m² om zodoende verspreidingsbronnen te creëren.
- De heide wordt wederom beheerd door een kudde Drentse heideschappen. Pijpenstrootje blijft opkomen en is onderdeel geworden van het gebied.
- De strijd met Amerikaanse vogelkers lijkt voortdurend. Inmiddels is een andere natuurbeheerder actief die kijkt naar mogelijkheden in werken met de Amerikaanse vogelkers. Daarin wordt nog steeds geringd, begraasd en geplukt. Maar een deel van het gebied wordt ook met rust gelaten om juist te kunnen focussen op de gebieden die dit het hardste nodig hebben. Foto drie laat zien hoe hardnekkig de Amerikaanse vogelkers werkelijk is.
- Verschillende gebieden zijn uitgesloten van begrazing, om zo, natuurlijke ontwikkeling in het bos verder te stimuleren.

Sellingen

- De handmatige dunningen door lokale vrijwilligers zijn doorgezet. Het resultaat is goed, maar gaat langzaam.
- De resultaten van de eerste dunning zijn goed zichtbaar, de kruidenlaag ontwikkelt zich snel. Daarnaast ontwikkelt op specifieke plekken de vogelkers ook snel. Dat is een ontwikkeling die veel moeite kost om goed te bestrijden. Aanvankelijk leek het niet dat de vogelkers zich dusdanig had uitgezaaid. De stormschade na dunning valt tot op heden mee, enkel Wilgen en Essen lijken moeite te hebben met de veranderde omstandigheden.
- Er is een poel gerealiseerd binnen de laagte die de vroegere Ruiten Aa vormde. De poel doet dienst als extra habitattype en is bedoeld om de belevingswaarde van het gebied te vergroten.
- Het watergangen systeem is opgeschoond en waar nodig vrij gemaakt, duikers zijn hersteld om de stroming in het gebied in stand te houden.
- Voor een aantal stukken van het gebied is bewust gekozen om niet in te grijpen in de natuur. Dit zijn vooral de nattere gebieden waar de omvallende Essen langzaam plaats maken voor de natuurlijke vegetatie. Deze gebieden zijn ook uitgesloten voor recreanten. Met als doel om ook ruimte te bieden aan verstoringgevoelige soorten. .
- De paden in het gebied zijn opgehoogd en voorzien van kruidenmengsels, de verwachting is dat de randen het komende jaar al zachter worden door de kruiden die het pad langzaam innemen.
- Een ontvangstgebouw is gebouwd en opgeleverd, dit gebouw zal verschillende functies voor de natuurbegraafplaats bedienen. Daarnaast zal het ruimte bieden aan lezingen en andere bijeenkomsten en kan men de sanitaire voorzieningen gebruiken na een wandeling.

Re-integratie van mens en natuur

De tweede missie, re-integratie van mens en natuur, blijft ook in 2022 centraal staan. De corona crisis bracht een grote belangstelling voor onze natuur met zich mee. Deze waardering lijkt ten dele vervlogen te zijn in 2022. De lezingen, stiltewandelingen en andere activiteiten zijn weer opgepakt. De zelfstandige wandelingen blijven bestaan.

De ontwikkeling van luisterwandelingen gaat door voor bezoekers die nog dichterbij de natuur willen komen te staan. Bezoekers kunnen dankzij een app op de mobiele telefoon luisteren naar natuurgeluiden en wetenswaardigheden over het gebied waar ze rondlopen.

Ook in 2022 zijn er nieuwe gezichten bij de natuurbeheerders op Landgoed Heidehof. Dit zijn vrijwel allemaal natuurbeheerders met een affiniteit voor natuur, vaak gevoed door een specifieke persoonlijke interesse. Vanuit deze interesse vertellen zij hun verhaal, via een nachtvlinder wandeling of via een stuk over het belang van dunnen op de website. Onze natuurbeheerders zijn een eerste aanspreekpunt en onmisbaar in de verbinding van mens en natuur. Zij kiezen daarbij zelf welke rol zij aannemen.

Op de natuurbegraafplaatsen wordt actief gewerkt aan de kennis van natuur. Vanaf 2022 is er voor elke locatie jaarlijks een natuurtraining voor alle medewerkers. Zo begrijpen zij beter wat er in de natuur gebeurt en hoe dit tot stand gekomen is. Deze natuurtraining heeft als uiteindelijk doel het versterken van kennisdeling naar onze bezoekers.

De Boshut kan binnenkort weer gebruikt worden. Na de storm van 2021 was er een hoop schade ontstaan waardoor verblijven niet meer mogelijk waren. In 2023 wordt de laatste hand gelegd aan een vrijwel volledige restauratie. Hierdoor is het weer mogelijk om te overnachten in de boshut zodat er ook cursussen gegeven kunnen worden.

In september 2022 is de leerdag voor Part-Ner op Landgoed Heidehof gehouden. Dit gaf ons de gelegenheid om de idealen over natuurontwikkeling en -beheer te delen met andere landgoedeigenaren. De focus lag hierbij op vertrouwen in een gemengde opstand en een gezonde strooisellaag om zo derving tegen te gaan.

Bijgaand een overzicht van activiteiten ter bevordering van de relatie tussen mens en natuur:

- Historische wandeling 4, 5 mei (Mepperdennen en Eext)
- Paddenstoelenwandeling (Mepperdennen)
- Midwinterhoornwandeling (Mepperdennen)
- Stiltewandeling (Laude)
- Allerzielen wandeling (Eext)
- Wandeling 'Wandelen werkt' (Laude)
- Lezing Pingoruïne (Eext)
- Havingness Day viering (Heidehof)
- Kunst in de Kamer (Heidehof)
- Workshop Natuurkunst (Heidehof)
- Fête de la nature (Heidehof)

Bevorderen van maatschappelijke en politieke waardering voor natuur

Het project Ommermars in Ommen zorgt nog altijd voor een kans om met meerdere organisaties in contact te blijven. 17 september is het gebied feestelijk geopend. Hierbij waren alle betrokken overheden aanwezig. De dag stond daarbij onder grote belangstelling van de media. Twee maanden later bezocht Minister Hanke Bruins Slot de Ommermars. Zij kreeg uitleg over het betrekken van leerlingen en burgers bij het initiatief de Ommermars.

Natuurbegraven blijft in Nederland de komende jaren een veelbesproken onderwerp. Dit is terug te zien aan de verscheidenheid van bezoeken van wethouders, statenleden en omwonenden. Ook andere natuurorganisaties worden rondgeleid op locaties van heidehof om inzicht te geven in het effect van natuurbegraven. Nog belangrijker zijn daarbij de achterliggende mission statements, dit maakt duidelijk dat natuurbegraven er ook echt voor mens en natuur is.

De film 'Het verzet kraakt' is ten dele opgenomen op landgoed Heidehof in Eext. De tweede wereldoorlog vormt een belangrijk onderdeel van de historie van het landgoed. Deze film haalt de historie weer aan en vestigt extra aandacht op het landgoed.

Bijgaand een overzicht van activiteiten ter bevordering van de maatschappelijke en politieke waardering van natuur:

- Lezing Protestants Christelijke Ouderenbond (Eext)
- Oogstmarkt (Meppen)
- Wandeling met GroenLinks (Laude)
- Vrouwen van nu voorlichting (Eext)

Toekomstige activiteiten

Voor 2023 staan de nodige activiteiten klaar voor Landgoed Heidehof.

Zo noemen we hier:

- Afronding inrichting landgoed Laude in Sellingen
- Bijplanten en diversiteit verhogen Heidehof
- Handmatige dunning Heidehof jonge bossen
- Verder verhogen van diversiteit op landgoed Hoogenraven Ommen, door dunning.
- Mogelijke omvorming grasland in Gieten naar nieuwe natuur
- Viering 10-jarig bestaan natuurbegraafplaats Hillig Meer

Financiële verantwoording

Stichting Heidehof		
ACTIVA	31-12-2022	31-12-2021
<i>Materiele vaste activa</i>	€ 56	€ 226
<i>Vlottende activa</i>	€ 105.704	€ 101.935
TOTAAL ACTIVA	€ 105.760	€ 102.161
PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
<i>Eigen vermogen:</i>	€ 104.698	€ 100.960
<i>Kortlopende schulden</i>	€ 1.063	€ 1.201
TOTAAL PASSIVA	€ 105.761	€ 102.161
Staat van baten en lasten	2022	
<i>Baten:</i>		
Overige bedrijfsopbrengsten:	€ 40.952	
Opbrengsten effecten en rentebaten:	€ -	
Totaal baten	€ 40.952	
<i>Lasten:</i>		
Afschrijvingskosten	€ 170	
Overige kosten	€ 27.332	
Boekverlies effecten en Rente lasten	€ 9.712	
Totaal lasten	€ 37.214	
Netto resultaat:	€ 3.738	
<i>Het netto resultaat is onttrokken aan het eigen vermogen</i>		